

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ФАХОВИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ "УКРАЇНСЬКИЙ МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ ДИСКУРС"
ВИДАВНИЦТВО «ГЕЛЬВЕТІКА»

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

UCRAINA LIBERTATEM

ТРАНСФОРМАЦІЯ
ГУМАНІТАРНОЇ СФЕРИ
ТА КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ
ПІД ВПЛИВОМ ВІЙНИ

УДК: 7.05:686.853]:316.613.4(043.2)

Котик Вікторія Дмитрівна, студентка кафедри дизайну

Здор Оксана Григорівна, науковий керівник, старший викладач кафедри дизайну

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Київ, Україна

ДИЗАЙН КАЛЕНДАРЯ ЯК МИСТЕЦЬКИЙ ВИСЛІВ, ДОКУМЕНТ ДОБИ ТА ІНСТРУМЕНТ СПРОТИВУ

***Анотація.** Розглянуто календар як мистецький та функціональний об'єкт, а також як засіб відображення емоційного стану суспільства: напруги і тривоги або сили і надії, які транслюються через композицію, графічні рішення, типографію, колір. Насамперед увагу зосереджено на ролі особистого досвіду дизайнера у формуванні візуального нарративу. Дизайн календаря постає засобом осмислення психологічного стану сьогодення, відображенням колективної пам'яті та формою культурного спротиву, переворюючись на документ доби.*

***Ключові слова:** календар, графічний дизайн, ілюстрація, психологія, спротив.*

Вступ. Календар — один із найдавніших графічних артефактів, у якому візуальна система певного часу поєднується з культурною та духовною символікою. Сучасні дизайнери дедалі частіше виходять за межі його утилітарної функції, перетворюючи календар на художній вислів, здатний фіксувати емоційні та соціально значущі процеси. [1] Особливо виразно це проявляється у періоди суспільних потрясінь, коли дизайн стає виразником актуальних суспільних ідей, формою спротиву, а звичні зображення — носіями глибших змістів.[2]

Постановка проблеми. В умовах воєнного стану та колективного стресу українські митці шукають нову актуальну візуальну мову, щоб відобразити переживання суспільства. Календар як об'єкт дизайну поєднує циклічність часу з особистим і суспільним досвідом, що робить його ідеальною формою для відображення теми психологічного стану та спротиву.

Аналіз джерел і публікацій. Дослідження спирається на роботи українських дизайнерів і теоретиків візуальної комунікації, а також на сучасні практики студентських і авторських проєктів кафедри дизайну Університету Грінченка. Окремо розглянуто календарі незалежних українських студій, створені у 2022–2025 рр. як волонтерські

або благодійні видання.

Мета дослідження. Визначити, яким чином візуальна мова календарів здатна висвітлювати тему спротиву й психологічного стану, аналізуючи графічні засоби, актуальні концепції та емоційні стратегії в графічному дизайні.

Виклад основного матеріалу. Календар — це особлива структура часу, тому перекидний календар, настінний чи настільний, кожна сторінка якого є фрагментом цілого року, і тому кожен місяць може ставати емоційною главою візуального наративу на додаток до функціонального призначення календаря.[3]

У дизайні спротиву часто використовуються контрасти: темна й світла тональність, великі й малі об'єкти, руйнування й відродження в сюжетах композицій, холодна й тепла кольорова гама. Шрифтові рішення набувають особливої образності — від рішучих, геометричних форм до ламаних, тривожних. Колір стає носієм емоції: червоний — як енергія боротьби, синій — як пам'ять, жовтий — як віра у відродження.

Алегоричні календарі звертаються до образів природи, часу доби, річного циклу, і через них дизайнер осмислює психологічні коливання людини. Діапазон художньої мови зображень в таких виданнях від реалістичного до формалізованого і стилізованого під наївне мистецтво.

У буквальных же рішеннях відображаються реальні події, дати, волонтерські історії, популяризуються суспільно значимі ідеї, а також проекти по вшануванню героїв. Відомі чисельні приклади настінних календарів, присвячених українському війську, героїчному спротиву українського народу російській агресії.

Таким чином, календар перетворюється на форму колективного та особистого щоденника, який не лише фіксує час, а й формує сприйняття подій сьогодення.

Висновки. Дизайн календарів є унікальним інструментом культурної рефлексії. Він дозволяє поєднати графічну форму зі змістом, перетворюючи буденний об'єкт на простір емоційного переживання. У сучасній Україні календар стає знаком спротиву, провідником пам'яті, інструментом, що формує суспільну думку й способом відновлення внутрішньої рівноваги через мистецтво.

Список використаних джерел:

1. Шепеть Т., Садовшук К. Графічний дизайн у творчому доробку Юрія Гуцуляка. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2012. № 12. С. 35–39.

2. Скуба В., Стичинський І. Яким має бути календар пам'ятних дат російсько-української війни? <https://uinp.gov.ua/memorializaciya/memorializaciya-viyny-materialy-kruglyh-stoliv/yakym-maye-butyu-kalendar-pamyatnyh-dat-rosiysko-ukrayinskoyi-viyny> (дата звернення 25.10 2025)
3. Балабуха Н., Здор О., Радько К. Календар митця як презентаційний дизайн-проект. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції: Актуальні проблеми сучасного дизайну. Київ. 2025. С.86-89